

БЕЛАРУСКАЯ
КРЫНІЦАBIEŁARUSKAJA
KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i literaturnaja hazeta.

Adres Redakcyi i Administracyi:
WILNIUS, ZAWALNAJA 1-1 (Wilno, Zawalna 1-1).
Redakcyja adčynienia ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Košty wydawańia pakrywajuci składki.
Składka u hod 4 zl., na paňhoda — 2 zl.,
na 3 miesiacy — 1 zl.

НА ВЁСЦЫ ДУШНА

(Уражаніні з Ашмянічыны)

„Ой, цяжка, цяжка...
Не сярмляжка цяжка,
Але з іэтай долей,
А ўсё што-фаз болей!“.

(Фр. Багушэвіч).

На беларускай вёсцы душна. Душна не ад съпекі летняй, гэта няхай сабе, але, як кажа Фр. Багушэвіч, ад „долі, а ўсё што-раз болей“.

Так, доля беларускага селяніна сапраўды цяжкая. Была яна цяжкой у мінуўшчыне, калі беларус спаў непрабудным сном, рабіў паном паншчыну і ўрэшце, як непатрэбны гной, ціха, безнадзейна зыходзіў у магілу. Цяжкай сталася доля беларускага селяніна цяпер, калі ён праубуджаецца да нацыянальна й соцывильна съведамага жыцьця, калі аткрывае съведамыя вочы на ўсе тыя злыяды, у якіх ён апынуўся.

Крызыс, крызыс усяму вінават! — адусюль нясецца голас. О, так, хто-ж-бы з гэтym спрачаўся, але ёсьць злыяды ў жыцьці нашага селяніна, якія родзіць не адзін толькі крызыс.

Зямля, зямля, свая зямля — выражаючы адвечныя імкненія беларускага селяніна, слушна паўтарае Міхал у повесці Коласа «Новая Зямля». А зямля гэна раздрабілася на малыя кавалачкі, на вузкія палоскі ды ўсьцяж далей дробіцца. Мо' прырэжуць, мо' надзеляць? Пэўне і прыразаюць і надзеляюць, але не абы каму. Польскае асадніцтва ваеннае і цывільнае — яно праудсім з гэтага карыстае. Праводзіцца хутарызация — мо' яна што паможа? Нямнога: бяз прырэзкі для многіх малаземельных, без надзеяў гэткіх сялян зямлёй не канечна свайго сяла, без разгрузкі лішніх працоўных рук з сяла ў горад, без земляробскай агулам асьветы сялянству нашаму нямнога паможа ў хутарызациі.

Школа, якая нясе асьвету, павінна ў долі беларуса адграць аграмадную ролю — скажуць нам — і яна сапраўды заданьне сваё спаўніе. Каб-жады так было сапраўды! Але, нажаль, так ня ёсьць. Так гавора або той, хто гэтак гаварыць хоча, або хто ня мае паніцца аб заданьні, працы і выніках польской школы ў беларускай сялянскай гушчы. Школа мае за заданьне, праўда, асьвету, але польскую асьвету: польская мова, польская гісторыя, польская культура, поль-

ская дзяржава — вось галоўны зъмест навучання беларускіх дзетак у польскай школе. Беларуская мова, гісторыя, культура, беларускае сучаснае нацыянальнае і соцывильнае палажэнне, агульная асьвета й практычнае веда, патрэбная ў жыцьці беларускага селяніна — ў польскіх школах на нашых землях предметам не зъявляюцца. Дыў таго, чаго вучань, вучань дрэнна, бо вучыцельства перацяжана працай, з навукай ня маючай нічога супольнага. Ведама, дрэнны і вынікі навучання. Вучні, што канчаюць трэй аддзелы пачатковай школы, надта часта бадай ня ўмеюць ані чытаць, ані тым больш пісаць.

Няма такім чынам на нашым сяле ані дабрабыту, бо ён праудсім выплывае з нармальнай зямельнай гаспадаркі, няма й праудзівай асьветы й культуры, бо яна выплывае праудсім з роднай школы народу. Дыў што ёсьць? Ёсьць добры выраб самагону, які цалком паважна конкуруе з казённай манаполькай, добра прыгатаваныя «съвіндзюкі» і «абразанкі», добрыя разбойніцкія арганізацыі моладзі, умела й съмела нападаючыя на суседнія вёскі, на суседніх таварышоў. Пры гэтym, ведама, няма зацікаўлення ані кніжкай, ані газетай і агулам нікім вышэйшым, дастойнейшым жыцьцём. Запісі ў SKM, у стральцы, у фэдэрациі і яшчэ ў нешта — не памагаюць тут нічога. Чужое ня будзіць душы, ня цікавіць, хоць бы дзеля таго, што чужое. Сусім ня тое там, дзе па беларускіх сёлах працујуць беларускія арганізацыі. Там сапраўды многа і цвярозасцьці, і культурнасцьці, і ахвоты да працы для лепшай долі. Але ці многа такіх шчаслівых куткоў?! І калі нямнога, дыў з чыёй віні?

Словам, на вёсцы душна, на вёсцы цяжка, але не безнадзейна. З галіты, з бесправьецца, з духаты і гнілья маральнага, з нацыянальнага занядобу многія і многія ўласным розумам і мазалём сусім памысна й надзейна цярэбяць сабе сълед да лепшай будучыні. Сколькі ж знаходзіцца съведамых беларусаў і каталікоў і праваслаўных асабліва сярод малодшага й маладога пакалення там у нізох, у гушчах беларускага сялянства! Праўда, людзі генныя крывацца, іх мала а то' ў сусім ня відаць — няхай сабе! Галоўнае, што яны ёсьць. А наш абавяз-

Пастанова
Беларускага Нацыянальнага Камітэту
у Вільні 24.VII.1935 году ў справе выбараў у польскі Сойм і Сенат сёлета ў м-цы верасьні.

Беларускі Нацыянальны Камітэт, як прадстаўніцтва беларускага незалежна арганізаванага грамадзянства пад Польшчай, якое стаіць на нацыянальным грунце, на сваім агульным сходзе 24 ліпня 1935 г., разгледзіўши справу выбараў у польскі Сойм і Сенат, якія адбудуцца сёлета ў верасьні, *съцвярджае, што новы выбарны закон між іншым:*

1) агронічае агульнае, роўнае і беспасрэднае выбарнае права грамадзян, не даючы выбаршчыкам права беспасрэдна падаваць сваіх кандыдатаў на паслоў у дзяржаўныя законадаўчыя палаты;

2) не дае права галасаваць у выбарах у Сенат шырокім працоўным масам — сялянам і работнікам, якія ня маюць вышэйшай асьветы або асабістай заслугі ў польскім гаспадарстве;

3) новы выбарны закон гэткім правам павялічыле 2,500,000 Беларусаў у граніцах Польскай дзяржавы безпасрэдна паслаць у дзяржаўныя законадаўчыя палаты сваіх працівнікоў, якія належна баранілі б там права Беларускага народу ў Польшчы.

Дзяялі вышэйскказанага, Беларускі Нацыянальны Камітэт у Вільні пастанаўляе: сваіх кандыдатаў на паслоў у Сойм і Сенат не падаваць і агулам у выбарах у Сойм і Сенат у м-цы верасьні 1935 г. нікага ўчастца ня прыймаць.

За Агульны Сход Беларускага Нацыянальнага Камітэту

(—) Я. Пазъняк
Старшыня К-ту

(—) Ул. Казлоўскі
Секретар К-ту

SOJM I SENAT RASPUŠČANY

Rasparadzeñiem Prezydenta Pol-
šcy z dnia 10-ha lipnia čaćwierty
Sojm i tieci Senat Polšcy raspuščany.

„Zakonadaǔčja pałaty wykanali za-
dańni, dziela jakich byli paklikany.“

Rospusk Sojmu i Senatu nie zra-
bił starod hramadzian najmienšaha
ūražańnia. Apošni Sojm i Senat dnia
10-ha lipnia raspuščany tolki formal-
ne, faktyčna swało niezaležnaje žy-
cio zakoncyli kudy raniej.

Wiedomyja ūsim wybary ū lista-
padzie 1930 h. dali zakonadaǔčym
pałataom bolšaśc Be-Be, jakaja supra-
cooničala z uradom, adkidejučy su-
pracooničta z inšymi pasolskimi i
senackimi klubami. Krytyka apazycyi,

jejnyja pieraściorohi — byli hołasam
kličučaha ū pustyni. Jaki-ž ahułny bi-
lans dziejnaści apošniha Sojmu i Se-
natu? Uspomni tolki, što apošniha
zakonadaǔčja pałaty ūzaležnili škol-
nictwa — ūsiakaha typu (pačatkawa-
je, siarednioje, wyżejšaje) — ad ura-
du, terytorialny samaūrad ad-
dali ū zaležnaśc ad administracyi,
dali Konstytucyj, jakaja faktična ka-
suje parlamentaryzm, i ūrešcie dali wy-
barny zakon, jaki nie daje mahčy-
maści swabodna wstaŭlać kandydatau
u pasły, a hetym samym swabodna
wybirać pasły. Tak wykanali „swaje
zadańi“ apošniha zakanadaǔčja pa-
laty.

NOWYJA WYBARY

Prezydent Polšcy dnia 15-ha lip-
nia wydaū rasparadzeñie ab wyba-
rach u Sojm i Senat. Prawodle raspa-

radzeñnia hałasawańnie ū Sojm ad-
budziecca 8-ha wierańie, a ū Senat
15-ha wierańie.

Bajkatujić wybary

Jak wiedama, polskaja endecyja
„Obóz Narodowy“, P.P.S. (poliski
socyjalist) i inšja apazicyjnyja hru-
py nia woźmuć udzieļ ū wybarch. Takojež stanowisza da wybaraū za-
niali i polskija ludoúcy.

Dnia 14 lipnia adbyūsia ū War-
śawie Kanħres ludoúcaū, na jakim
pryniata pastanowa bajkatawač wyba-

ry. Pamiž inšym, u tekście pastano-
wy skazana:

„Nowaja Konstytucyja, dadzienia-
ja kraju sanacyjnym kirujučym abo-
zam, zwuziła palityčnyja prawy ludu
da apošnic hranicau. Adnakža i het-
tyja reštka prawoū pieračyrknuli no-
wyja wybarnyja zakony.“

Wybarny zakon u Senat pazbaū-
laje sianlansta poūnaciu nawat da-
siulešnicha prawa hałasawańnia, a het-
ym samym pazbaūlaje jaho ūpływu
na sklad Senatu. Praūda, wybarny
zakon u Sojm daje mahčymaść sian-
lanstu addawać wybarnyja kartki, ale
nie daje prawa padawać ułasnych
kandydatau na pasły. Pasłom u het-
kich warunkach moža być tolki toj,
kamu dazwolić urad.“

Polskaja Sialanskaja Partyja
„Stronnistwo Chłopskie“ taksama za-
bajkotam. Centralny Kamit et hetaj
partyi dnia 14-ha h. m. pryniāt pa-
stanowu bajkotu wybaraū u parlament.

zak shukac' iż, trymać z imi
duchovou luchnascią, budzić i
padtrymliwać iż duchovya sila i
kriawać na belaruską wyzwol-
nuyu darcu. Praūda, na siale
nashym dushna, ale ne beznadzey-
na. Czas dla nas praucue. Budu-
cyna da nas należa...

A. Пінчук

Сучаснае палажэнне беларускай вёскі

Х. Беларускія арганізацыі.

Культурны і грамадзкі занядбай беларускай вёскі тлумачыца акрамя ўсаго іншага, аб чым падавалася ў папярэдніх артыкулах, яшчэ і тымі спэцыфічнымі перашкодамі, якія спатываюць у сваёй працы беларускія арганізацыі.

На будзем пераліцаць тут, якія карысці маюць ад сваіх арганізацыяў усе народы, насяляючыя Польшчу, — зазначым толькі, што беларусы ў гэтай справе апынуліся на апошнім месцы.

Дзе-ж шукаць прычыну гэтака сумнага зъявішча?

Прымітывную ступень нашага арганізацыйнага будаўніцтва праціўнікі беларускага народнага адраджэння стараюцца тлумачыць нацыянальны і грамадзкай нашай „недаспеласцяй”.

Абставіны на нашых землях так ускладніліся, што нават прыхільнае да нас грамадзянства іншых народаў дакладна не ўяўляе сабе сапраўдную прычыну гэтага сумнага зъявішча.

Фактычна на зах.-беларускіх землях вытварыліся такія ўмовы жыцця, пры каторых існаванье беларускай арганізацыі проста немагчыма.

Мы жывём у эпоху вынарадаўлення Беларусаў, якое, між іншым, яправодзіцца пры дапамозе і польскіх арганізацыяў, куды рознымі способамі ўзягваецца беларускага грамадзянства. У парадаўнанні з іншымі народамі поленізацыя Беларусаў праводзіцца з асаблівым інтэнсіўнасцю.

Гэта і ёсьць галоўная прычына нашай арганізацыйнай слабасці. На тыя-ж арганізацыі, якія пакульшто існуюць на нашых землях, з розных бакоў вядуцца падкопы і фактычна ўсякяя сур'ёзная праца, прадугледжаная іхнімі статутамі, проста немагчыма.

Пасля таго, як падавалася ў нашай газэце, — якія труднасці трэба пабораць, каб атрымаць напрыклад дазвол на пастаноўку камага нявіннага спектаклю, — можна ўяўіць сабе, у якім цяжкім палажэнні знаходзіцца кожны нацыянальны беларускі дзеяч, які хадзіць

це-бы працаўца на карысць свайго народу.

Пра закладаныне новых арганізацыяў пры сучасных абставінах — ні можа быць і мовы.. Вяскоўцы дзеяч адарваны ад сваіх беларускіх цэнтраў, апінуўшыся на палажэнні „белай вароны”, проста на ў сілах вясьці барацьбу на ўсіх фронтах. Гэткія прыкрыя абставіны, у якіх жыве беларускага грамадзянства на съведчыцу, аднак, пра тое, што беларуская нацыянальна-усведамляючая праца на вёсках спынілася.

Не знаходзячы ніякай магчымасці да таго, каб вясьці яе пры дапамозе беларускіх арганізацыяў, — людзі абыходзяцца бяз іх, карыстаючыся сродкамі неафіцыяльнымі.

З рук у рукі пераходзіць беларуская кнішка, якая вандруе па вакалічных вёсках да той пары, пакуль зусім не падзярэцца; беларускія газэты чытаюцца гуртам і можна без праўяўлічэння сказаць, што кожны нумар абслужыць на менш 20—25 чалавек; вучні акончышыя польскія школы хутка забываюць „польшчынэн” і ахвотна бяруцца за беларушчыну і г. д.

Заўважана, між іншым, што гэткі способ дае зусім дасканальная вынікі.

Кожны разумее, што іншых спосабаў да пашырэння беларускага нацыянальнай съведамасці ніяма і таму кожны шчыры і съведамы беларус пакладае ўсе выслікі, каб гэткая праца дала найважлікшыя вынікі.

Гарэй стаіць справа з беларускімі прадстаўленнямі.

Аднак і тут тыя беларусы, каторыя ўвакодзяць у польскія арганізацыі, знаходзяць выходу „утраківізме” — побач з польскаю п'есаю ставяць беларускую.

Зрэштаю, сама жыццё таго вымагае, бо на адны польскія прадстаўленія беларускага грамадзянства ў большасці выпадкаў зусім ні ходзіць.

Гэтую акалічнасць дакладна разумеюць кіраўнікі польскіх арганізацыяў і з болю ў сэрцы змушаны гадзіцца з беларушчынаю. Але, як-бы там ні было — фактам

hlanie praz wakonca, — dyk świełaje soniejkę, čystaje j čyrwonaje, na jaje hledziačy, zawiduje charastwa jeje, jaje tej jaśnasi, a pahladziešu i pa-zawidwaušy, dyk pabialeje, jak toj listočak.

Rusuju kosku papuścišy, załaty wianočak uplošy, na wierzch hałoūki užležašy, kali wychodzić u dwor, miednyja dźwery adčyniajučy, praz załaty paroh pierastupajučy, kali jdzie praz padworajka ū wiśniowy sadočak, — rozrastrojnyja matyločki, jak śniažynki, tak lotajuč, trapiečacca kala jaje hałoūki...

Z dalokaj starany, katoraja tam, za lasami, za tym chwalujočym sinim moram, praz hory što najwysejšya, praz waziora što najhlybiejšja, praz Nioman, praz Dunaj tak lacić, tak spiašyć burny wiecier, kab pahladzieč, kab pabačyć maładuju dziaučynu, na kryllach niasučysia, ludziej harotničkaū, niwy artajočkaū, žyta žniejkaū twaryk abciraje, plečki hladzie zimnym pawiewam, pawietra podmucham.

A jak toiki soniejkę matula ūbača heta, jak čaroūnaja dziaučyna začyrwaniešasia ad wialikaha soramu, što jana za jaho strajnejšaja i charašejszaja, — apuścišy jasnuju załatuju hałoūku na ziamlu ziamielku, z wisi padniebnaje za lasy wysokija, za wody ściudzionnyja jano i schawajecca...

Pa wiśniowym sadočku chodziačy, pa zialonym hulajučy, uschodzie ūstupaje maładaja karaleūna naharu stromkuju, na takuju stromkuju j wysokuju, što jaje wiaršočak chawajecca ū daločkach. Z taho wiaršočku widač začarawany świet, taki raskošny, dziūny, što ab im nichot ani ū śnie nia śniū, ani ū dumach nia dumaū.

Taja hara załataja staič pamí sadam cianistym, pamí rašlinaū lišočkami, pamí zialonych wišniaū i stojačy świecič, jak miesiac, žjajučy

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА

Экскурсія Б.С.С. Бел. Студ. Саюз у Вільні арганізаваў 13-га ліпня эксперсю на найбольшае беларуское возера Нарач. З прычынами непагоды, учаснікаў было замала, бо толькі каля 15 асоб. Экскурсія патрывала тры дні. Участнікі знаёміліся з харастом нарачанской природы, з бытам мясцовага беларускага сялянства, яго клопатамі і патрэбамі.

Прадстаўленыне. Гурток Бел. Інстытуту Гаспад. і Культуры ў Жодзішках працуе. Нядыўна ў адной з вакалічных вёскі зарганізаваў бел. прадстаўленыне.

„Chłapiec” — гэта аповесьць Вінцuka Адважнага. Друкавалася на бачынах „Б. Крыніцы”. Цяпер вышла асобнай кніжкай. Налічае 242 бачыны, фармату 80. Кніжка каштует 1 зл. 50 гр.

З САВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ.

Другі выпуск эканамістай-планавікоў Інстытуту Народнай Гаспадаркі. У Савецкай Беларусі існуе адна з важных вышэйших навучаль-

там ёсьць тая акалічнасць, што для стварэння беларускіх арганізацыяў ніяма ніякай магчымасці.

Словам, вялікія, а вельмі часта і непераможныя труднасці стаяць на шляху беларускага нацыянальнага адраджэння. Аднак, дзякуючы надлюдзкім выслікам нацыянальна-дзеючай часткі беларускага грамадзянства, справа народнай працы, на гледзячы на розныя перашкоды, ідзе наперад і мы апынуліся перад фактам масавага нацыянальнага ўсьведамлення Беларускага народу.

У адпаведны момант гэты факт выявіць сябе і дасць тое, што будзе патрэбным для добра нашага народу.

Трэба толькі, каб арганізація нацыянальнага грамадзянства кінула на вёску ўсё, што яно можа туды даць, а перадусім кніжку і газэту, памятаючы, што кожная добрая кніжыца і кожны нумар газэты з нацыянальна-незалежніцкім кірункам робіць сваё.

Іншых магчымасцяў, асабліва ж арганізацыйных, — пры сучасных палітычных умовах ніяма і з гэтым трэба лічыцца, як з фактам.

нных устаноў — Інстытут Народнай Гаспадаркі. Вучыца ў ім студэнты соцыяльна-еканамічных навук. Сёлета скончыла Інстытут 263 студэнтаў. Гэта другі з чаргі выпуск за час існавання Інстытуту.

Спэцыяльнасць сёлетніх выпускнікоў — эканамістыя, планавікі, фінансісты і коопэраторы.

Соцыяльны склад іх — 31,5 проц. работнікага пажаданьня, 58,9 проц. служачых, 5,4 проц. калгасынкай, рэшта — іншыя. Бачым з гэтуту, які малы процэнт (5,4) выпускнікоў рэпрэзэнтуе вёску (сялянства). Сярод выпускнікоў — 9 проц. сяброў партыі, 31,6 проц. комсамольцаў. Паводле площи — 46 проц. мужчын, 54 проц. жанчын.

Бяром гэтыя дадзеныя з „Звязды” (3.VII.35). Шкада, што не падае гэтая газэта, колькі сярод выпускнікоў беларусаў.

Інстытут налічае зараз 1115 студэнтаў, 103 наукоўцы працаўнікі; ёсьць зарганізаваных 10 катэдраў, 7 габінетаў. Бібліятэка Інстытуту налічае 118 тысяч тамоў літаратуры.

Конкурс на лепшую науковую працу. У сувязі са съвяткаваннем 15-годзідзя заняцьця бальшавікамі тэрыторыі Савецкай Беларусі і ўручэння гэтай апошнай ордэну Леніна, якое прыпадала ў дзень 11-га ліпня сёлета, быў абвешчаны конкурс на лепшую науковую працу БССР.

Вынікам конкурсу — у камісію па правядзенню конкурсу паступілі 54 працы, з якіх ні адна цалком не здавальняла патрабавання конкурсу, дзеля чаго ніхто не атрымаў першае прэміі. Дзіве другія прэміі (па 5 тыс. руб. кожная) атрымалі: акадэмік Шчарбакоў за працу „Сялянскі рух і кавацтва ў Беларусі ў эпоху фэодалізму” і акадэмік Вальфсон за працу „Ідэалогія земівлачай капіталізму” (!). Дзіве трэція прэмія (па 3 тыс. руб.) выданы: праф. Кайгародаву — за працу „Клімат БССР”, акадэміку Бурстыну — за працу „Аб тэорыі аргенатаў Прафа”.

Выпуск інжынераў будаўнікоў. Беларускі дзяржаўны політэхнічны інстытут скончыла сёлета (13 ліпня) 57 чалавек, у гэтым ліку 33 беларусы.

V. Kreve.

Wiačernaja piešnja

Raskazywajuc našuya staryja bački, što pamí šyrokich lasoū Litwy, pamí baroū jaje wysokich, dzie anī stary čaławiek nie prachodzíū, ani małady chłapiec kaniom nie prajaždžaū, ani dziaučyny lalejki holasna piešnja nia žwiniela, — jość raūnina roūnaja; na tej raūnlinie lužok zialony, pasiaredznie taho lužka wialiki dwor: wysokija budynki nieba padpirajuč, zialonye sady wiśniowyja sonca zasłaniajuč.

U dwary tym, u wysokim tym, žywie dziūnaja dziaučyna, maładaja karaleūna, takaja strojnaja jcharošaja, jakaja jšče anī ū piešni nie piajeccia, ani ū śnie nia śnicca.

Kali z nahi na nahu maładaja pierastupaje — jak biely lebiedź pływie pa cichim wozieru wiečaram pa hodnym; kali pa padworku chodzić — što toje biełaje woblaka ū padniabešsi zasłaniaje dzianioek jasny. Kali słoūca skaža — što kapielka kapaje, što pływie rečnika bystraja, čyściačy, pałoshačy chwali kala čwórdowych kamieńiaū, abmywajučy kraski luhoū zialonych, šepča jak listki wletram kałychnaya ū cichi poūdzien haracha leciejka.

Rusya koski — jak wytrapanyja, wycasanyja žmienki lonu, sinija wočki, jak jaje piarścionak, jak rańniahada padniabešsi jasneje pahodziejka.

Hdzie wočkam kinie, tam paūstaje zorańka, hdzie nožkai stanie, tam wyrastajuč rozy i lalejki, stul wybiwajecca ściudzionnaja krynička čystaj, jak šlozki, wadzicy.

Kali maładaja zaśmiaecka, dzianiek świtaje, z nieba zachmaranaha chmury žnikaju...

A kali, ustaūšy rańnaj raničkaj, a kali pamušysia ažyūčaj rasicej, pa-

na wiaršynci. Usie zauć haru hetu-haroj dumaū.

O, niešačliwy toj čaławiek harotnik, o, niešačliwaja taja časinka, u jakujo jon pabačyū haru tuju abrywistuju! Uzo nia budzie mieć jon supakoju na hetym jasnym świecie. Dniom i nočaj i dumy dumać i sny śnić budzie ab wiaršynie hary tej wysokaj, ab pramianistaj...

I dzień i noč, uwieś karotki wiek swoj, budzie jon imknucca na wyżniu jaje niedasiahluju, hdzie wiečna lažać začarawanyja bahačci biaz liku, biez kanca... Hdzie hulajuč wiačernija wietry, hdzie zabałajucca sny wieśnawyja.

Budzie imknucca tudy, adkul widny snoū krainy, soniečnych snoū waładersty...

A užyjšoūšamu niamu ūzo ani bitaj darohi, ani wuzkaj ścieżynki nazad, na ziamlu. Chto pastajaū na pramianistaj hary tej wiaršynie, toj uzo ciešycca nia budzie świetłym soniekam, lesam zialonym na hetym świecie harotnym...

Uzyjšoūšaja, ušpiaušajasia wuzkaj ścieżynkai, wieciarkom sadžanaj, biełyimi perlami pasypnanai — na tej wysokaj horcy, na jaje žjajučaj wiaršyni, siadaje maład

„Iskry Skaryny“.

„Iskry Skaryny“ — гэта назоў непрыгодычнага часапісу, які выдаецца Беларускім (Крывіцкім) Культурным Т-вам ў Празе. Пад датай траўня м-ца 1935 г. выйшаў у сувет літографічным способам друкаваны чарговы 5-ты (пяты) нумар гэтага часапісу. Сам выгляд гэтага сыштка паказвае, што немногалюдная лікам, але сільная духам беларуская каленія ў Празе працу людзі і працуе. Зьмест часапісу съведчыць аб tym, што ў Т-ве ёсьць людзі, якія працаўць умёюць.

Найnavейшы сышток на 86 бачынах друку, формату 21×29 см., падае чытчу даволі матар'ялу з розных галін жыцця, беларускага і міжнароднага.

На першым месцы йдзе артыкул рэдакцыйны „Адвечны шлях—гэта ёсьць шлях Скарны“ — доказ голаду беларускай душы і шуканыя апрышча ў „нацыяналізаваным“ рэлігійным съветаглядзе. Т. Глеба, аўтор вялікага (можа нахват за вялікага, бо на 44 бачынах) артыкулу „Што такое нацыянал-дэмакратызм“ дае добрую адправу бальшавіцкім тэорэтыкам „нацдэмаўшчыны“. У гэтым артыкуле знаходзім шмат фактаў з даўнай і наўшай гісторыі, малаведамых шыршым колам чытчоў; напр. афіцыяльнае прызнанне раднаркому БССР, што 56 прац. усіх прыбыткаў, сабраных на ашвары БССР, паступаюць у агульна-саюzonую казну і ў ніякай хворме не вяртаюцца на Беларусь дзеля задаваленія гаспадарчых і культурных патрэб беларускага народу. „Гэта ёсьць дань, якую плаціць беларус Pacei за сваё паняволеніе...“

Базыль Карусь у артыкуле „На ўсходзе“ дае агляд падзеяў на Далёкім Усходзе і наагул „на міжнароднай арэнѣ“. Роль беларусаў пры гэтым, паводле аўтара, „умнажніць наш саюз з усімі прыгнечанымі і паняволенымі народамі Усходняе Эўропы, з якімі нас злучае супольная нядоля ў чужацкім ярме... проці гнабіцельскага псеўдо-міру і проці гнабіцельскай вайны“. — Сыстэмы Муссолініга, Гітлера, Рузвэльта і Сталіна разважае Я. Явар у артыкуле „Перабудова“.

Літаратурны аддзел сыштка пачынаецца „Гімнам беларускіх паўстанцаў“ — нябожчыка Ул. Жылкі. Рэдакцыя, падаючы далей колькі дат з жыцця пасета, называе зъмешчаны верш „замест вянка на далёкую магілу“: можна падумаць, што пасет накрыўся сваім собскім вянком. З гэтуль-жа даведваемся, што Ул. Жылка радзіўся 27.V.1900 г. у в. Макашы ў Меншчыне. За гэтым ідуць колькі вершоў і апавяданьне іншых аўтараў (В. Р., Белічанка, Сінік).

В. Захарка, у артыкуле „На шляху беларускіх старадаўніцтваў“, пералічы і знаёміц чытчу з радам летапісаў, што служаць за падставу да гісторыі Беларусі.

Др. М. Грыб урэшце ў артыкуле „Да пытання аб паходжанні гэрбу Пагоня“ дае вельмі цэнны „прычынк да высьвялення беларускай гэральдыкі“ (гэрбазнаўства). Кончыцца сышток багатай беларускай хронікай. На вокладцы, у форме анонсу, зъмешчаны „Гандлёвая справы“; з цэласцю гэта мала гармонізуе. Цана сыштка не паказана. Адрас рэдакцыі: Praha XIX(ČSR), ul. Hanackého pl. č. 548.

Для беларускага чытчу, нязнаючага чэскага языка, некаторыя слова „Iskraū“: („выпадаць“, „выўжыць“ і інш.) зусім незразумелыя. Трэба неяк стварацца, каб такіх слоў ня ўжывалі. Але агулам уражанье запошнага сыштка „Iskraū“ добрае. Можна кожнаму радзіць, каб з імі пазнаёміцца, а гэськідай беларускай эміграцыі — каб брала прыклад з нашай эміграцыі ў братнія Чэхаславаччыне.

Кч.

Падзяка.

Грам.—ну Яз. Вількоўскаму ў Слоніме за дараваныя для Музэю Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры: 1. калекцыю 24-х медзяных і сярэбраных, старадаўных і наўшых манэт; 2. калекцыю папяровых грошаў; 3. экзэмпляр „Беларускага Слова“ № 16 з дня 22 кастрычніка, 1920 г. Горадня і 4. экзэмпляр час. „Młody Literat“ і альбум — шчыра дзякую

Цэнтральны Урад БІГІК.

Pahroza wajny ū Uschodniaj Afrycy

Uwahu pałityku usich dziarząu i naroda zwaraćwaje spor pamiž Italijai i uschodnia-africanskiej dziarzącej Abisinię.

Italija duśucca ū siabie, na swiam pańwostrawie, dziela pieraniasleńia. Choča dziela hetaha zdobyć ziemi, choča utwaryć z Abisinię sabie kaloniu. I hetu saprāudnaja, faktynaja prycyna taho, čamu Italija lezie pa čužuju ziemu, čamu paustań spor z Abisinię. A miž tym, jana kažo, što prycyna sporu jość žadańne Italii wyniščyć niawolnictwa, jakie častkowa isnuje ū Abisinię. A wyniščyć niawolnictwa tady, kali aboūmie nad Abisinię t. zw. mandat ci protektorat, inacjaj kažucy, kali woźmie Abisinię ū swaje ruki, a hetym samym pazbawić jaje suwerenitetu — wolnej i niezaležnej dziarżawy. Abisina i niašyraſć z boku Italii i inšich imperialistaў widawocna. Niawolnictwa isnuje nia tolki ū Abisinię, ale i ū kalonijach eўreapejskich dziarząu.

Jasnaja reč, kožnamu narodu da-

Juhasławija na šlachu da demokracyi

Juhasławija — hetu dziarżawa, u jakoj ad kolki hod panawała wajskowa dyktatura, dziarżawa, hdzie byli wysiłyki ūwieści centralizm, nakirany suproč nacyjanalnych mieniashciau, u jakoj faktyčna likwidawaūsia parlamentaryzm, dziela čaho apazicyjnyja partyi zajmali stanowischa bajkotu wybaraū. Siańnia, pašla roznych niaudačnych dyktatarskich dziejeńiau, Juhasławija nakirovajecca na šlach demokracyi.

Juhasławski staršyňa ministraū, Stojadzinovič niadaūna z parlamentskaj trybuny skazaū pamiž inšym nastupnaje.

„Budziema ciejać nia tolki slo-

Krywawayja padziei ū Pańnočnaj Irlandyi

U stalicy t. zw. Pańnočnaj Irlandyi, Belfaście, adbywajucca krywawayja padziei, wyklikanyja niby relihijskimi prycynami, a ū sutnaści prycynami pałityčnymi i socyjalnymi. Bjucca protestanty anhlijcy z katalikami irlandcami. Irlandcy kataliki — biedny, ad wiakoū zasialauč hetu pańnočnju čaści Irlandyi, jakaja znachodzicca pad uładaj anhlijskoj impereji, a nie pad uładaj wolnej irlandzkiej dziarżawy. Irlandcy choćuć daļučyć hetu čaści da swajej dziarżawy i pazbawicca anhlijskaha panawańia.

i ūpuścić jaho ū nieba...

Skaržycca ziamielka matula...

I, apirajučysia na rukach, Boh doúha słuchaje, — i čym dalej, tym światoje Jaho abličča ūsio stanowicca świaciejšym.

Padnaušy haławu, kaža Božańska Najwyzejšy:

— Baču, nie prapaū jašče čaławiek, jašče nie zabyūsia mianie — i nie zabudziecca, pokul hetkaja na ziamli žwinić pieśnia... Spiašycessia, aniołčyki, słuhi maje najdarażejšyja, pašlancy nejšparčejejšyja, niasicie supakoj ziamli, niasicie ludziam adpačynak — niachaj znajuć ludzi, što jaichjaše nie zabyūsia, niachaj bačać... Woś niasicie moj dar lubowi — salodki son...

— Wialni Božańska ū swajej dabricie! — hamonić ūsio nieba, i anioły państwauč i płačačy i śmiajučysia, śložki wycirajuč, apuskajucca na ziamielku, niasučy ludziam son. I bačać ich ludzi i dziwiaccia, dumaučy hawořacy, što hetu zory padajuć, a hetu latać Božańska pašlancy aniołčyki, niasučy supakoj ziamielcy. A kali padnauč śložki ich u mora siniaje — doúha świeciač, doúha mihciač, jak jasnyja ahońčyki, pokul apuściacca, pokul patonuć u ciomnaj hlybińi.

A kali zahudzić bura, kali pačnuć stralač piaruny, kali zadryžać u swaich asnowach ziamielka, kali zawyje wichor, padymajučy mora, parušajučy hlyb ciomnju, państwauč chwali až da padniabieśsia. A tyja chwali, na bierach papadajuć, wynosiać tych aniołčykaū śložy — na żoūty piasečak, na roūny bieražočak; ludzi zbirajuć ich tam i nazywajuć biełymi perłami, a hetu jość aniołčykaū śložy...

Usie słuchajuć tej wiačernią pieśni, što piaje čaroūnaja diaľčyna, maładaja karaleūna, — i nieba i ziamla...

I les tady nia ūsumi, nie ſaleścic.

Z litoūskaha pieraklau A. S.-ki,

niamu tut biełich, hdzie ciažkoje horajka ludzi harujuć...

Słuchajuć, słuchajuć Božya aniołčyki i, słuchajuć, bolš razumiejuć, bolš paznajuć. A ūzo zrazumiešy, a ūzo paznaušy, kidajuć Božya aniołčyki załacieńika piory, papiarowaja knižańki, u jakija zapisywać zlych hrašočki, horańka harotnych, iduć, latuć da najwysejšaha Božańska stalicy, prosiać molać Božańsku, kab złym usie hrach darawaū, kab harotnym cichi adpačynak daū, a niespakojonych supakoiū, płačačym abcior śložki.

— Božańska najwysejšy, Bacieńka najdaražejšy, šmat hrachoū ludzi natwaryli, na ziamli žywucy, swaich słoūnia słuchajuć, Twaję woli nie spańnajuć, Twajim ściežkami nia chodzić...

Ciąžka Ciabie zahniewili...

Ale, Božańska, pasłuchaj, jak skarżacca ludzi, jak tužać pa Table, jak płača ich duša, prahnuć, kličać Twajo waładarstwa... Pasłuchaj, Božańska, jaki hołas płynie z ziamli ū wysokaje niebal!

Skolki ślož, skolki ciarpieśnia, skolki bolu ū im! Kali my pačuli jaho, našy wočy zajšli ślazami, ruki zadryželi, ni pisać, ni hladzieć na ludzkiu hrachi ni možam.

Božańska najwysejšy, Bacieńka najdaražejšy, tak harujuć ludzi... Balic nam sercejką, Božańską!

Ciarpli naša serca dzieła tužnaha bolu žycharoū ziamli, što jany hetulkı mučacca biez Twajho światla... Abo nas usich pakaraj, abo j im daruj...

Chmurna Božańska, hnieūna pahladaje, nieba, jak asinawy listok, dryhacić, apuskajucca hałoučki aniołčyki, ucichajucca chory, chwalačyja, sławičyja Najwysejšaha Božańska, Najwysejšaha Waładara światu; ucichajucca światyja — tolki adna tej ziamielki pieśnia płača, usioroūna jak matula, dzicza chawajucca, jak skaržycca ūdowiańska, ščaście ūspaminajuč, usioroūna jak chto tužyć, jak skaržycca i molicca, kab załatyja bramy adčynic

niama tut biełich, hdzie ciažkoje horajka ludzi harujuć...

Słuchajuć, słuchajuć Božya aniołčyki i, słuchajuć, bolš razumiejuć, bolš paznajuć. A ūzo zrazumiešy, a ūzo paznaušy, kidajuć Božya aniołčyki załacieńika piory, papiarowaja knižańki, u jakija zapisywać zlych hrašočki, horańka harotnych, iduć, latuć da najwysejšaha Božańska stalicy, prosiać molać Božańsku, kab złym usie hrach darawaū, kab harotnym cichi adpačynak daū, a niespakojonych supakoiū, płačačym abcior śložki.

— Božańska najwysejšy, Bacieńka najdaražejšy, tak harujuć ludzi... Balic nam sercejką, Božańską!

Ciarpli naša serca dzieła tužnaha bolu žycharoū ziamli, što jany hetulkı mučacca biez Twajho światla... Abo nas usich pakaraj, abo j im daruj...

Chmurna Božańska, hnieūna pahladaje, nieba, jak asinawy listok, dryhacić, apuskajucca hałoučki aniołčyki, ucichajucca chory, chwalačyja, sławičyja Najwysejšaha Božańska, Najwysejšaha Waładara światu; ucichajucca światyja — tolki adna tej ziamielki pieśnia płača, usioroūna jak matula, dzicza chawajucca, jak skaržycca ūdowiańska, ščaście ūspaminajuč, usioroūna jak chto tužyć, jak skaržycca i molicca, kab załatyja bramy adčynic

niama tut biełich, hdzie ciažkoje horajka ludzi harujuć...

Słuchajuć, słuchajuć Božya aniołčyki i, słuchajuć, bolš razumiejuć, bolš paznajuć. A ūzo zrazumiešy, a ūzo paznaušy, kidajuć Božya aniołčyki załacieńika piory, papiarowaja knižańki, u jakija zapisywać zlych hrašočki, horańka harotnych, iduć, latuć da najwysejšaha Božańska stalicy, prosiać molać Božańsku, kab złym usie hrach darawaū, kab harotnym cichi adpačynak daū, a niespakojonych supakoiū, płačačym abcior śložki.

— Božańska najwysejšy, Bacieńka najdaražejšy, tak harujuć ludzi... Balic nam sercejką, Božańską!

Ciarpli naša serca dzieła tužnaha bolu žycharoū ziamli, što jany hetulkı mučacca biez Twajho światla... Abo nas usich pakaraj, abo j im daruj...

Roznyja wiestki

Z UKRAINSKAHA ŽYĆIA.

Smierć praf. S. Dnistranskaha. U Užhoradzie (Čechaslawiačyna) pampor 5 V. stol. wiedam na ūwieś świat ukraiński praūnik praf. St. Dnistranski. Niabožčyk byū profesaram i rektaram Ukrainskaha Uniwersytetu u Prazie i u swaim časie sapraūdy pabačkauską apiekawaūsia biełaruskim studenstwam.

Wiečnaia pamiat!

Zwalnieńnie z Berezy Kartuskaj. U pačatku hetaka miesiąca z koncentracynaha laheru u Berezie Kartuskaj zwolnieny 9 ukraińca.

Praces za zabolstwa ministra Pierackaha. Prociu 11 ukraińca-siabrou OUN (arhanizacyi ukraińskich nacyjanalistaū) rychtujecca akt abunawačania za spačuvańie i dapanmohu u zabolstwie min. Pierackaha. Praces patrywaje niekalki tydnia. Usie aryštawanya prabywajuć u waršauškim wastrozie.

Nowaja achwiara balšawickaha teroru. Ukrainskija hazety padajuć wiestku z Sawieckaj Ukrainy, što wieđamy historyk ukraińska literatury Aleksandar Hrušeŭski, brat niabožčyka — prezidenta ukraińskiej narodnej republiki Michała Hrušeŭskiego, zwarzacieū. Hetaja trahiedya jość wynikam stworanych balšawikami nadwyčajna ciažkikh umou žycia i pracy dla niezaležnych kulturnych dziejačoū, jość jana hańbaj dla balšawickiej Maskwy, jakaja dawodzie słaūnych ukraińskich dziejačoū da warjactwa.

Z POLŚCĄ.

Šlonski Sojm raspuščany. Rasparadzeñiem Prezydenta Połsčy z dnia 13.-ha lipnia aūtanomny sojm u Šlonsku raspuščany ad dnia 14.-ha lipnia.

Daūhi dachodziać da 5 miljar- daū. U Ministerstwie Skarbu abylosia pasiedžańnie kamisii dziaržaūnych daūhoū, na jakim razhladałasia sprawa nutranych i zahraničnych dziaržaūnych daūhoū. Daūhi Połsčy na 1.-ha lipnia siahali da 4.641.841.000 zł. suproč 5.691.647.000 zł. z dnia 1.-ha studnia. U minułym hodzie daūhi zmienylisia na 49.800.000 zł., dziela toho, što nastupila hałoūny cynam spłata zahraničnych daūhoū, jakija zmienylisia na 184.689.000 zł. da 3.180.725.000 suproč 3.345.414.000 zł. na 1.-ha studnia. Nutrany daūhi užrašli na 134.889.000 i 1.-ha lipnia siahali 1.481.121.000 złotych suproč 1.346.233.000 z dnia 1.-ha studnia sióletka.

Spyneńnie ekzekucyjaū padčas źniwa. Ministerstwa Skarbu wydała rasparadzeñie, jakim strymliwaje na wioscy skarbowyja ekzekucyi i licytacyi. Strymliwanie abawiazuje ad 15.-ha lipnia da pierzych čzon źniwnia na terytorii ušlej Połsčy.

Z ZAHRANICY.

Nacyjanalnyja abchody u Paryžy (Francji) abylyśia 14.-ha lipnia wielmi ūračysta. Suproč spadziewańia, uračy- staśc abyłsia spakojna. Manifestanty lewych i prawych uhrupawańia i arhanizacyjaū nia wyklikali nieparadku i preličcia krywi. Supakoju ście- rħalo 100.000 wojska i 50.000 palicyi.

Balšawickaja armija na Dalo- kim Uschodzie. Japonski ministr wajny ćwierdzić, što sioleta zbrojnyja balšawickija sily na Dalokim Uschodie, na Mandżurskiej hranicy, prad- stałajucca tak: — 300.000 wojska, 1000 samolota, 800 tankau i wiiale- kaje mnostwa harnat. U 1934 h. było tam usiaho 100.000 wojska.

Prociu katalickaha kaściola. U Niamiečynie niadaūna ūlady wydali rasparadzeñie, nakirawanaje prociu katalickaha duchawienstwa.

Hitleryzm zmahajusia rasaču z apazicyjaj, zmahajecca i z katalikami.

U suwiazi z ciežkim pałažeñiem katalickaha kaściola u Niamiečynie, Watykan (stalica apostalskeja) zabrau hołas. Jon wysiął niamieckamu ūradu notu, u jakoj pradstawiū ciažkoje pałažeñie kaściola u Niamiečynie i wyroziū suproč apošniah rasparadzeñia u adnosinach da katalickaha duchawienstwa protest.

Z WIŁNI.

Dr. Ewald Ammende u Wilni. Hieneralny Sekretar Biura Mižnarodnych Kanhresa Nacyjanalnych Mien- ſašciaū Dr. E. Ammende, 22 h. m., praejedzdam z Wieny u Estoniju, za- trymaūsia u Wilni, dzie, miž inšym, abyū palityčnyja narady z biełarus- kimi dziejačami ab sprawie sioletnia- ha Kanhresu Nacyjanalnych Mienſa- ſciaū u Ženewie, 4 wieraśnia.

Kanfiskata „Viln. Žodis”. Nr. 21 litoūskaj hazety „Vilniaus Žodis” za artykuł ab wybarach u Sojm i Senat zahadam starasty skanfiskowany.

Dr. Stanislaū i dr. Jadwiha Hrynkiewičy.

Ab skury i jejnych chwa- robach.

Skura — heta čaławiek zwonku. Wiedajem, što wonkawaja forma nikoli nie haworyć ab unutranym žmieście, adnuk tak jano ūzo jość u čaławieku, što pieršaje ūražańnie najmacnieszaje. Chaj budzie jaki čaławiek razumny a nia miecimie da jaho sympatyi prykładam tamu, što u jaho poūna badziulak na skury. Dyk woś miarkujući ab hetym abhaworym rolu skury, pahaworym ab jejnaj hygi- jenie i chwarobach. Casta nia tolki sprawa u pryo- hožaści, roznyja chworaści skury mohuć być pa- čatkam niadužaściaū šmat pawažnejšych. Skura, jak kažuć, maje swojo hramadzkaje značenie. Woźniem chacia-b diaučynu, jakaja choča naniac- ca. Jasna, woźmuć inšu, sa skuraju pryahejšaju, chacia taja „niapryhožaja” mahla być lepšaju ra- botnicu.

Dyk značycca skura nadaje pryožaść cielu, dalej jana abortywajući ūsie ūnutranyja orhany, bieraže ich ad škodnaha diaeňnia takich ci in- šych wonkawych worahaū. Skura transpiruje (heta značycca wydzialaje i pahlynieje) materiy ciakomyja i hazawyja. Hetym skura pamahaje u pracy nyr- kam i lojkim.

U skury znachodziaca šmatlikija załozy, cie- raz jakija wydzialajecca pot i loj. Skura maje po- ry (maleńkija dzirački), cieraz jakija znoū uwachodzać i wychodziać hazy i niekatoryja rašyny solau.

Inšaja diaeňścia skury — heta rehulacyja ciap- lyki u arhanizmie.

Zhetul bačym, što skura žjaūlajecca nadta weźnaju častkaju čaławiečaha ciela. Dawoli ska- zać, što aparyūšy treciuju čašć ciela čaławiek mo- źa pampiarcı.

Pryhožaju, zdarowaju skura budzie tady, kali

jana budzie čystaju, ničym nia pachnie (stul i skaz: čaławiek pachnie tady, kali nia pachnie ničym), maje biela-rožawy koler, kali jana miakaja i hład- kaja, widać cieraz jaje žły, kali niama na joj ni- jakich plamaū ci wysypak.

Miakaś i hładkaś skury zależać ad płaſtu kłustaſci pad skuraju. Dobrja pružnaśc skury za- leżyć ad elastyčnaśc jejnych ciahlicaū. Koler skury zależyć ad kolkaśc i jakaśc krywiachodnych žylaū i pigmentu (asabliwaje farby). Wohkaś i bliščataśc zależać ad diaeňścia patawych i laja- wych założau.

Chočućy mieć pryožuji skuru, treba žyć zda- rowym žyciom fizycznym i duchowym. Treba skuru bierahčy ad usiaho, što moža być joj škodnym, prywruć skuru ad rańnych hadoū da lohkaje, pralejneje wopratki, da čystaha chuścia, da kupańcia.

Jość dwa typy skury: suchaja i kłustaja. Kožny typ patrabuje inšych adnosinā, kali hutar- ka ab hygijenie skury. Kłustuju skuru majuć ludzi čarniawyja (brunety), suchuju skuru majuć biala- wyja (blandyny).

Kłustaja skura nia tak chutka miecimie mar- ščyny. Myć takuju skuru treba wadoju kanieśnie z myłam. Myła raspuskeje kłustaſci, ačyšcaje hetim čynam por. Myć treba bylo-b prynamia dwa rezy na dzień — ranicaju i nanač.

Suchaja skura patrabuje kłustaſci, dobra dia- la hetaku pašmarawać jaje ad pary da pary lana- linaju. Myć lepš biasz myła.

Našaja ježa maje wialikaje značenie diaela wyhlađenja skury. Chočućy mieć zdarowuju skuru i ahułam być zdarowym, treba jeść u mieru, nie zaśmat miasa, roznych wostrych strawaū, jak wo- cat, pierac, harčyca, diaela taho, što ad ich prychodzić lajatok, rastuć badziulki na twary.

Našaja wiaskowyja ūrowy, jak nia treba lepš, adpwiadajuć pamianionym wymoham. Ludzi ū nas šmat pracujuć na pawietry, na słonku, ježa u ich jak raz takaje, jakaja patrebnaja. I treba skazać, što skura u našych slalan nadta pryoža.

Biurokracyja.

Arhanizacyja sučasnaj, pawjen- nai Polščy charakteryzujeccu asabli- wym žjawišcam — zarhanizowańiem mnostwa roznych uradowych ustanow u mnośtwam uradoūcaū. Heta daje padstwu kazać, što Polšča žjaūlajec- ca dziaržawaj biurokracyjai.

Biurokracyja jość wiakim cia- zaram dla hramadzianstwa. Dzieržawa jaje ūtrymliwaje, a hrošy na ūtrymań- nie biare z hramadzianstwa u formie roznych nałohaū, aplataū i t. p.

Ab biurokracyi, ab jejnym raz- roście u Polščy, apošnim časam za- hawaryla polskaja i niapolskaja presa, roznych palityčnych i hra- madzickich kirunkau.

Dobra wiedaje ab hetym i na- sielanin. Zajdzicie siańia u wołaśc, na pastarunek palicyi, u starastwa, u skarbowyja „urzędy,” na poštu, roznyja ubieśpiačalni i mnohija inšyja ūstanowy! Kolki tam znajdzicie ūra- doūcaū!

Stetystyka pakazywaje, što u mi- nułym hodzie u Polščy prbylo 3000 uradoūcaū, a ušich uradoūcaū razam z samaūradawym naličaſia 1 mil- jon sto tysiącaū!

Ahułam u Połsčy nasielnictwa naličaſia 32 miljony. Piataja častka nasielnictwa, h. zn. kala 6-ch miljo- naū zarablajučych. Dyk wynikaje, što ſašcioch hramadzian utrymliwaje ad- naħo ūradoūca.

A diaela taho, što sialanstwa u Połsčy jość kala 72 proc. usiaho na- sielnictwa, ciažar utrymańnia biuro- kracyi spadaje p'eradusim na jahony- ja plečy.

St. Wańkowič, sanacyjny publi- cyst z wilenskaha abšarnickaha „Słowa,” specjalisty u sprawach haspadarča - ekanamičnych, napisaū ci- kawy artykuł (Nr. Nr. 159 i 160 „Słowa”) p. n. „Wonkawy i nutrany imperyjalizm” (Imperjalizm zewnetrny i imperjalizm wewnetrny). Pachwaliū- šy anhielski imperyjalizm za toje, što imknuiūsia i imkniecca asiahnuć pie- radusim handlowyja mety u kaloni- jach i daminiach — za toje, što z ich wyciskau i wyciskaje haspadarčyja so- ki, a pahaniūšy rasiejski imperyjalizm, jaki imknuiūsia da zaūładańia kraja- mi i ziemiemi čužych narodaū, dzie- la taho, kab dać pasady dla ūradoū- caū, i ūcierdziušy, što abodwy imp- eryjalizmy — typu anhielskaha i rasiejskaha — dali hetym dziaržawam wialikija abšary pawialičwajući ich značenie i silu siarod narodaū ūwie- tu, — aūtar artykułu spyniajecca na Połsčy i padčyrkiwaje, što Polšča nia jość dziaržawaj wonkawaha imperyja-

lizmu(!), a jość dziaržawaj imperyja- lizmu nutranaha, bo u Polščy ūsie haliny ekanamičnaha žycia apanawa- ny biurokracyjai.

Biurokracyja u Polščy raūneje hramadzianstwa. Jana maje stałaje imknieńie da ūzrostu, „wyciahiwaju- cy pry hetym — kaža Wańkowič — soki z hramadzianstwa, jakoje stupia- niowa ahornutaje haspadarča-finansa- woj anemijaj wiadzie suchotnickaje žycio.

Tojža Wańkowič prawilna kaža, što „Uzrost biurokracyi musiś išči ſlacham pazbauleńia hramadzianstwa swabodaū u ušich halinach žycia, jakoje ſto-raz to bolej uzałežniwajec- ca ad dazwołau ci zabaronaū tych ci inšich uradowych ustanow, pry čym kožnaja čynnaśc spaļučanaja z diaeň- ſciu henych uradowych ustanow ūziazana sa značnymi opłataim, što rujnujuć hramadzian pawoli ale stała.

Hramadzianin ličycce niezdarej, małejtym, nad katorym uradowiec musiś nahladač, kirujučy samapeūna jahonaj diaeňścia, ušciaž uchodzi- cy u uzajemnyja adnosiny pamiž hramadzianami pad widem narmawańia hetych adnosinaū.”

„Žycio i praca u hetkich warunkach — kaža dalej abšarnicki publi- cyst — stajucca strašenna ciežkimi, kaſto- tonymi i ūtrymanymi u swaim re- woju. Hetkija niekarysnyja adnosiny wyklikaujić zaniapad haspadarčaha žycia i fatalnaje ūbladnieńie celaha Kraju, bo aprača straty času i hrajej wiaduc da abkładańia što raz nowymi i ciažkimi nałohami, ... jakija iduć pierawažna na pensii i emerytury dla uradoūcaū, na ūzadawańie ich dia- cie, na neharody i h. d.

Taki ciažar dla hramadzianstwa stajecca strašennym, i jano nia moža jahō pieramahčy, wynikam čaho — pawolnaje ūsiaho zamirańie.

Wańkowič, ūcierdziušy, što „w państwie, gdzie urzędnik jest ciemiež- cą obywateła, nie może być tej nie- zbzdennej spójni, która stanowi o sile i mocarstwości Państwa, (!) — zna- chodzić wychad z ciažkaha pałaže- nia ū spynieńni ūzrostu biurokracyi, u ūzreduwanju da 50 proc. urado- wych ustanow i ūradoūcaū.”

Inšaja publicystyja dašukiwajucca prycyn uzrostu biurokracyi ū ūz- ruzaj palityčnej systemie, i tolki hruto- ūzaj ūzienaj hetaje systemy možna bylo-b — pawolne ich dumki — ūniščyć biurokracychne smoka.

— ič.

„Biełaruskaja Krynica” ū mocy zniūni wyjdzie: 10 i 25.

treba jašče bolšaje rupliwaści kala čyścini. Zdaruje skury stulna zlúčana sa zdaroujem usiaho arhanizmu. Kožnaja chwaroba nia tolki akul- kaja, a nat' adnaho niekaha orhanu, pieramianie- ci prynamia moža pieramienić wyhlađ skury, tak što časta z wonkawaha wyhlađu lohka pažnać, na što čaławiek chwareje.

Prykładam chwaroba straūnike, piečani, kišok wielmi časta budzie prycynau wysypki, pryczoū, ūzūtych abo čyrwonych plamaū, krapuńicy. Nadta niawinnaja sprawa, jak zapiačeńnie prajaūlajecca roznajakimi karostami. Pomniačy ab hetym, woź- miem niekaha lakerstwa na ačyšczenie strawaū- čaha aparatu i chwaroba skury papala, — jak nia bylo.

Chwaroby endokrynnych założau — značycca takich, jakija wydzielajecca swaje soki biez asobnych pratokaū a prosta da krywi — nadta charakterna pieramianiačca skury. Prykładam pry chwarobie Adi- sona (chworaja nadnryačnaja założau) skura iob- ca siersbrysta-bronzawuju, pry hetym ūswiarbić. Pry chwarobie Basedowa (chworaja ūswiarbić) skura pacieje ab znoū lišnie suchaja, wypadaj- uči, psujucca nohci, raście adnačasna ū suwia- zi z chwarobaju sameja założau na ūsi.

Ciažok i miesiacnyja ū ūzczęściami wyklikaujić roznyja pieramieny na skury, jak plamy, ćuchatu, wysypki. Wiek adwitańnia ū ūzczęściami wyznačajec